

ben egy erős magyar kultúra megállapításában áll.

És ez utóbbi föladatnak, az erős délvidéki magyar kultúra biztosításának megoldása a mai napon annál inkább szükséges, mert a jelenségek — legalább az eddigiek — azt mutatják, hogy a magyar állami kulturpolitikának egy megfoghatlan aberracionális irány a az alvidéki magasabb kultúra érdemi kifejlődését nem támogatja.

Mindaddig, amíg az alvidéknek főiskolák iránti jogos igényei kielégítve nincsenek, addig az ország felső felének új főiskolák iránti aspirációit jogosultaknak nem tekinthetjük; elhibáztottnak tartok minden olyan kulturpolitikát, amely az ország területén nem a kulturális egyensúly helyreállítására, hanem a kulturális különbséget fokozására irányul s ez által nem segít helyrehozni és egyenletessé tenni azon kulturális divergenciát, amely az egyenletes továbbfejlődés akadályaként az ország felső és alsó fele között fönnáll.

Többes számban mondtam és ezen többséget újabb hangsúlyozom, „az alvidék főiskolák iránti igényeit“, mert az alvidéknek nem egy főiskolára, hanem főiskolákra van szüksége. Eltekintve az elemi, közép- és szakiskolák állandó fejlesztésének szükségességétől, szükséges ide legalább egy tudományegyetem, egy műegyetem, egy felsőgazdasági akadémia és kereskedelmi akadémiák. Az alvidék városai, Szeged, Szabadka, Temesvár, Arad, Hódmezővásárhely, Zombor, Újvidék, Baja, Nagybecskerek, Versec, stb. az alkotmányos éra alatt annyira fejlődtek, hogy eltekintve áldozatkészségüktől, mindegyik képes immár kellő miliőt nyújtani egy oda telepítendő főiskolának; e tekintetben tehát nehézség nem forog fönn. Nem kell egyéb hozzá, mint helyes kulturpolitika és az állam párhuzamos áldozatkészsége, amelyet a nagy érdekre való tekintetből méltán várhatunk.

Mert oly kulturpolitikát, amely a délvidék ezirányú igényeinek kielégítése nélkül a főiskolák vonalát Kolozsvár, Debrecen, Máramarossziget, Sárospatak, Eperjes, Kassa, Eger, Pozsony felsőmagyarországi gyűrűjében rögzítene, Délmagyarország kulturájára nézve egy második mohácsi vésznek kellene tekintenünk.

Visszatérek egyesületünkre. Hogyha egyesületünk az évkönyveiben minduntan előforduló, részben elérhetetlen, részben nem föladatát képező, részint erejét túlhaladó célok — közművelődési házak, magyar imádság, nemzetiségi bankok, délvidéki színészet, D. M. K. E. a katonákért, kivándorlás ellensúlyozása, italmérők magyarsága, Deliblat parcellázása, országos jegyzői egyesület alakítása stb. — helyett a magyar közművelődés érdekében megelégszik reális célok után való törekvéssel — érdemes tanítók jutalmazása, gyermekmenhelyek, óvodák, népiskolák segélyezése, esetleg föllállítás, valódi nevelőintézetek, nem egyszerű és haszonra dolgozó internátusok létesítése, a háziipar behonítása és terjesztése st. — azon esetben marad még és kell, hogy maradjon elég ideje arra, hogy lelkes és nemes agitációt fejtessen ki az alvidék felsőkulturális ellátása érdekében, terjessze ennek szükségessége iránti érzetet az egész délvidék minden zugában, irdalmilag népszerűsítse az eszmét s ezuton tegye ezt közkincsé Délmagyarország minden lakosának lelkében s tegye ezt azon tudatban, hogy ezáltal azon legfőbb föladatot teljesítette, amelyet tőle alakulása alap gondolatának géniusza s egész Délmagyarország népe elvár.

És én azt hiszem, ha egyesületünk tagjai is, a nagyközönség is látni és tapasztalni fogják azt, hogy Délmagyarország magas kulturájáért való ily lelkes agitáció szublimis légkörében az egyesület nem fantomokat hajhász, hanem nemzeti, de reális s így megvalósítható célokért küzd: akkor helyreáll az egyesületünk iránti bizalom s nem fogja

egyesületünk életerejét fölemészteni azon „magyar szalmatüz“, amelytől mentse meg az isten egyesületünket is, mentse meg az egész magyar közéletet is.

Ezen hitben, ezen reményben, ezen meggyőződésben üdvözlöm egyesületi életünk új korszakát.

A képviselőház ülése.

— Ellenzéki beszédek sora. —

(Saját tudósítónktól.) A képviselőház hét-fői ülésén nagy vita támadt a házszabályok körül. Az ellenzék kifogásolta, hogy az elnök a beérkezett kérvényeket kiadta a kérvényi bizottságnak. Több fölszólalás után Návay Lajos nagyon helyesen azt jelentette ki, hogy a kérvényeknél ellenindítványozási jogot nem ismer el és hasonló kérdésben többé vitát nem fog megengedni.

Justh Gyula, Polónyi Géza vettek részt a vitában, amely után a Ház folytatta a költségvetés tárgyalását.

Részletes tudósításunk a következő:

Elnök: Návay Lajos. Bemutatja a Kuria átiratát, amelyben ez közli, hogy a Beóthy László mandátuma ellen beadott petíciót elutasította.

Az elnök ezután több kérvényt mutat be. A kérvények — ugymond — kiadatnak a kérvényi bizottságnak. (Zaj a baloldalon.)

Justh Gyula: A házszabályokhoz kér szót. (Mozgás a jobboldalon.) A 242. szakasz elrendeli ugyan, hogy a kérvényeket a bizottsághoz kell utasítani, de nem zárja ki az erről való vitát, vagy azt, hogy valaki a Ház tagjai közül más bizottsághoz való utasítást is indítványozzon. Kéri tehát az elnököt, hogy úgy, mint szombaton, ma és a jövőben is javaslatot tegyen a Háznak a kérvényeknek bizottsághoz való utasítása iránt. (Helyeslés a baloldalon.)

Polónyi Géza: A házszabályokhoz szól. A Háznak joga van arra, hogy a kérvényeket más bizottságok elé is utalja, úgy, hogy az előző elnökségnek teljesen helyes és házszabályszerű volt az a gyakorlata, hogy a kérvényekre nézve az ellenzéki indítványoknak tért engedett és a névszerinti szavazást is megengedte. Reméli, hogy a jelenlegi elnökség is föntartja ezt a gyakorlatot. (Helyeslés balfelől.)

Návay Lajos elnök: Készséggel kijelenti, hogy oly kérvényeknél, amelyek részlegesen a véderőre s részlegesen más ügyre is vonatkoznak, a Ház döntése alá bocsátja a hovatartozás kérdését. Egyszerű kérvényeknél azonban egyszerűbb eljárást fog követni. Mivel Justh fölvetette ezt a kérdést, kívánatosnak tartja teljes tisztázását, ha nem is a békeszünetre, hanem a későbbi időre. Sohasem titkolta, hogy a 242. szakasz rendelkezésében, hogy a kérvények a bizottsághoz utasítatnak, imperatív rendelkezést lát. A 242. szakasz értelmében a kérvények fölolvasatlanul téteknél át a bizottsághoz; a Ház tehát nem is tudhatja, mit tartalmazzanak. A további eljárásra a kérvényi bizottság tesz javaslatot.

Azt hiszi, nem vét a házszabályok szelleme ellen, ha a kérvényeket bemutatja és a kérvényi bizottsághoz átteszi, miután azokat a Háznak bemutatta. Mig az elnöki székben ül, a kérvényeknél ellenindítványozási jogot el nem ismer, jöllehet eddig a régi elnökséggel együtt más gyakorlatot követett is. Azon ígéretnek, hogy a házszabályokat mindenkor lelkiismeretesen fogja kezelni, legjobban megfelel akkor, ha a házszabályokat így értelmezi. Ha a kérvény esetleg kapcsolatban van a napirenden levő kérdéssel, akkor, mint szombaton, az ügy érdekében azt is javasolja, hogy az eljárás egyszerűsítése érdekében a kérvény azon része, mely a tárgyalás alatt levő javaslatra is vonatkozik, tétessék le a Ház asztalára. (Helyeslés és taps a jobboldalon.)

Justh Gyula nem akar belemenni a 242. szakasz körül fenforgó kontroverzia elintézésébe. Csak azért szólalt föl, mert az elnök

egyszerűen kiadatni akarta a kérvényt a kérvényi bizottságnak. Nem ért egyet Návay felfogásával. A Ház mindig és minden fellet határozhat. Meg van győződve Návay jóhiszeműségéről, de kéri, hogy minden kérvény előterjesztésénél formális javaslatot tegyen.

Polónyi Géza: Fentartja fejtegetéseinek értelmét. Návay felfogása téves. Nem állhat az, amit az elnök mond, hogy a kérvény egyszerűen kiadassék a kérvényi bizottságnak. Most nem csinál belőle kázust, de konkrét esetben döntést fog provokálni. (Helyeslés balról.)

Návay Lajos elnök: Kétségtelen, hogy a bizottságok csak a Ház határozata alapján működhetnek. A Ház határozatának köre azonban korlátozva van, mert hiszen például a kormány javaslataitól az előzetes tárgyalást nem tagadhatja meg. Ismétli, hogy az egyszerű kérvényeket vita nélkül kell a bizottsághoz utasítani, ép úgy, mint a mentelmi bejelentéseket. Kijelenti, hogy későbbi esetekben vitát nem fog megengedni. (Élénk helyeslés a jobboldalon.)

Justh Gyula: Kéri az eddigi eljárás föntartását, amihez ő feltétlenül ragaszkodik is. (Helyeslés a baloldalon.)

A házszabályvita ezzel véget ért. Következett a költségvetés tárgyalása.

Batthyány Tivadar gróf (szólásra emelkedik. A többség nagy része kivonul): No lám, ha szavazunk az baj, de ha beszélünk akkor kivonulnak. (Zaj.)

Mártonffy Márton: Nincs joga megbírálni bennünket. (Zaj.)

Elnök: Csendet kérek!

Batthyány Tivadar gróf: Ha a nemzet megmaradna elvei mellett, akkor nem ülne itt senki a munkapárton. (Nagy zaj. Ellenmondás.)

Elnök: Méltóztassék a költségvetésről beszélni.

Batthyány Tivadar gróf a költségvetés rövid birálata után azt fejtegette, hogy a védőerőreform nem választható el a választójog reformjától.

Szabó István (nagyatádi) ugyancsak a választójog sürgősségét hangoztatta. Hibáztatta az állami alkalmazottak létszámának folytonos szaporítását s a tisztviselők szakadatlan fizetésemelését. A szeszdó emelését elsősorban a kisgazdaosztály érzi meg, amelyet az újabb törvények elütöttek a jövedelmező szeszfőzéstől is.

Két órakor az ülést az elnök berekesztette.

A törökök győzelme. Konstantinápolyból jelentik: Tripoliszból a portára 10-iki kelettel jelentés érkezett, amely véres nagy csatáról számol be, melyben a törökök olyan fontos hadállásokat szállottak meg, hogy az ellenségre nézve minden további kirohánás lehetetlenné vált. Rómából jelentik: Szombaton Mesri körül ismét voltak harcok, melyekről a Stefani-ügynökség a hadvezetőség következő hivatalos tudósítását közli:

Keleti arcvonalunkra az ellenség néhány ágyulövet intezett, de hatás nélkül. Két gránátos szakaszt, amelyek munkásokat kísérték, meglepték a törökök. A gránátosok viszonzták a tüzelést. Veszteségük hét sebesült. Kémeink bejelentése szerint az arabok 9-én körülbelül száz halottat és sebesültet vesztek. A törökök vesztesége ismeretlen, két tisztjük azonban elesett. A török haderő zöme Tripolisz körül van összpontosítva s török tábortüzség Tripolisz előtt hegyi tüzséggel egyesült. A török tiszt az azt a hírt terjesztik, hogy Törökország nem enged és az olaszok kénytelenek lesznek távozni Tripoliszból. Az arabokat késhegyig menő harcra biztatják azzal, hogy az olaszok elcsábítják asszonyaikat és fölperzselik a mecseteket. Milanóból jelentik: Az olasz flotta akciója közvetlenül küszöbön áll. Velencei tengerészkerőkből eredő hírek azt mondják, hogy az első flottadivízió, amely két nagy hajóegységből és négy torpedónaszádból áll, már Cerigo és Kréta közt van. A második di-